

100. YILDA KÜTÜPHANE VE KÜTÜPHANE HİZMETLERİ

Neşe DOSTER

Kars II Halk Kütüphanesi Md.

Toplumların yaşamında, insanların hayatında olduğu gibi önemli olaylar - keskin dönemeçler vardır. Bunlar insan kitlelerini derinden sarsarlar ve büyük toplumsal değişmelere neden olurlar.

15. Yüzyılın ikinci yarısında matbaanın icadı tüm insanlığı derinden etkiler. Çünkü dünya uygarlık ve kültür tarihi bir yerde matbaanın icadıyla başlar. Ve çünkü matbaanın icadı - bilginin, düşüncenin aydın görüş ve duyguların yeryüzüne hızla yayılmasına neden olur. Bu bakımdan matbaa; Kütüphanecilik tarihi açısından da büyük önem taşır.

Kitabı matbaa yarattı. Matbaa olmasaydı kitap da olamazdı. Ve böylece insanları, fikirleri, duyguları birbirine yaklaştıran — toplumları birbiriyle anlaştıran unsurlar da meydana gelemezdi. Tekerleğin keşfi nasıl tekerleğin başlangıcı sayılırsa, matbaa ve giderek kitap da bilimin başlangıcı sayılır.

Okumak ve dinlemek : insanlar için en yararlı en zevkli ve yetiştirici bir alışkanlık. Buna sahip olanlara ne mutlu.

Evet okuyan, okumayı bilen ve seven insanların cahilliğin karanlığında olanlara bir ışık tutması ne güzel şey. Ne diyor Ulu Önder «Uygulamalı ve yaygın bir eğitim için vatan sınırları içinde çağdaş kütüphaneler açmak gerekir.» Yine başka bir ünlü şöyle sesleniyor yüzyıllar ötesinden «Kitapları seviyor musunuz? O halde tüm hayatınızca mutlu olacaksınız demektir».

Örneğin; iki kişi yolculuk yapıyoruz. Yanımızdakinin yiyecek bir şeyi yok. Yemek saati de yakın yiyeceklerimizi yalnızca kendimiz yeyip ona vermez miyiz? Veririz. Onunla paylaşırız herşeyimizi. Candan içten bir davettir bu.

Tıpkı iyi, doğru ve güzel düşüncelerin bulunduğu bir kitabı okuyup fayedalandıktan sonra, çevremizdekilerin yararına sunma zorunluluğu gibi. Aydınlığın, aydın olmanın gereğidir bu.

Yiyeceğimiz gıdaları bile seçtiğimize göre (iyi, güzel, yararlı olanı) neden okuyacağımız kitabı seçmeyelim? Ne derler, yararlı kitaplar okumayan bir kişinin okumasıyla, cahil kalması arasında hiç bir fark yoktur.

Karnı acıkan insanın ekmeğe koşmasını nasıl doğal karşılıyorsak, ruhu sıkılan insanın da kitabada koşmasını o ölçüde doğal karşılamalı ve sağlamalıyız. Çünkü acıları hatta ölümü unutturan, sıkıntıyı gideren, kafayı ve yüreği en güzel ve en yararlı yola götüren kitaplara bizi teselli eden hemde hiç bir karşılık beklemeden teselli eden gerçek bir dost gözüyle bakmamak mümkün müdür? Yaşam, ancak heykeltraşın mermer ve tuncu, ressamın renk ve çizgiyi, bestecinin ses ve notayı, şair ve yazarın sözcükleri konuşturmasıyla derin bir anlam kazanır. Demek insanca bir yaşam içinde gerekli bilgiyi kitapların vefalı dünyasında bulabiliriz.

Ne demiş bir ünlü «Okumayı bırakmak biraz ölmektir.» «İnsan okuduğu oranda yaşar» demiş bir diğeri. «Kütüphanem benim için bir imparatorluktan daha değerlidir» demiş bir başkası. Ve bize göre en anlamlısı «Güneş dünyayı, kitap insanları aydınlatır».

Bir ulusun düşünsel kalkınmasında kütüphanelerin oynayacağı roller, okulların görevleri kadar önemlidir. Bu nedenle kütüphanelerimizin çok olması ve kütüphanecilerimizin çok iyi yetişmeleri gerekir. Çocuklara okuma zevki verebilmede, gençlerin yetişmesinde ve bir ülkenin kalkınmasında kitapların ve kütüphanenin ne kadar önemli olduğu herkesçe bilinmektedir. Kütüphaneler yalnızca öğrencilere değil okul dışında olanlara, okulla ilgileri kesilenlere kısaca herkese her türlü bilgiyi verebilecek kuruluşlardır.

Kütüphaneler; aydınlık yarınlara ulaşmamızı sağlayan köprülerdir. Kitaplar aydınlığa açılan pencerelerdir. Gelin bu ışığı kapatmıyalım, gelin bu köprülerden geçelim. Unutmayalım ki, kütüphaneler, hizmetinden yararlanılamıyan kişilerin değil — hizmete sunulacak kütüphane materyalinin depolandığı yerlerdir. Kütüphanesiz bir eğitim ve öğretimin başarıya ulaşamayacağı gerçeği göz önüne alınırsa bu önem daha da artar. Biz bu arada kütüphanesiz bir yerin veya kapısı açılmayan bir kütüphanenin kalbi alınmış bir insan durumuna düşeceğini hatırlatmayı bir meslek görevi sayıyoruz. Ve diyoruz ki, kütüphanemizin merdivenlerini ayaklarınız, kitaplarını da elleriniz ve gözleriniz yıpratın.

Kütüphaneler bir ulusun ilim, sanat, edebiyat alanlarında ve teknik konularda oluşturduğu her çeşit yazma, basma ve sanat ürünlerini toplayan kuşaktan kuşağa hizmete sunan ulusal hazinelerdir. Bu hazinelerin değerini bilelim ve bu hazinelerden yararlanalım.

Biz tarihimiz boyunca kitaba ve kütüphaneye gönül vermiş, cevher değerinde kitaplar yazmış, her ilim müessesesinin bir köşesine kütüphaneler kurmuş bir milletiz. Zaman olmuş kervanlarımıza kitaplar taşıtmış, kervansaraylarımıza varıncaya dek kütüphaneler kurmuşuz. «Bir kitap bir cihan» demişiz. Zaman olmuş, bir kitap uğruna hazinelerimizi vermiş, kütüphanelerden hazineler meydana getirmişiz. Dün öyle imişiz de, bugün öyle değil miyiz? Memleketin dört bir yanına yayılmış 494 Halk - 225 Çocuk kü-

tüphanesi bu duyuşun, bu heyecanın gerçek ifadesidir, gerçek örneğidir. Daha düne kadar kütüphanelerimizdeki kitap sayısı 2 milyonken, bu rakam bu gün 5 milyon üstüne çıkmıştır. Yazılı belge olarak kitap, yararlanmaya sunulan yer olarak kütüphane, ve koruyan-hizmete sunan kişi olarak da kütüphaneci, çağdaş uygarlığa ulaşmamızda en önemli ve etkin unsurlardır.

Uzman ve yetişkin eleman için bakanlığımız sık sık kurslar-seminerler - kitap sempozyumları düzenlemekte ve uluslararası kitap fuarlarına katılmaktadır. Amaç okuyucuya en iyi şekilde hizmet vermektir. Söz buraya gelmişken, kütüphaneci arkadaşlarımızın bu bilgi hazinelerini toplama, koruma ve yarara sunma savaşı - kitaplarını havanın neminden, kurusundan, sıcağından, soğuşundan tozundan korumak için verdiği savaşı minnet ve şükranla anmadan geçemeyeceğim.

Çağımızda insanoğlu, kişisel ve toplumsal yararı için, birbirinden önemli iki konu üzerine eğilmek zorundadır. Bunlardan birincisi, aşağı yukarı her 50 yılda bir misli artan dünya nüfusunu gerilik ve cehaletten kurtarmak, ikincisi ise korkunç bir hızla çoğalan bilgi kaynaklarını; bilginlerin, araştırmacıların yararına sunabilecek bir duruma getirmek ve kontrol altına almaktır. Her 50 yılda bu kadar çoğalan dünya nüfusunu cehaletten kurtarmak için daha çok kitaba, daha çok kütüphaneye ve daha çok kütüphaneciye ihtiyacımız vardır. Geniş halk kitlelerini bunlarsız geliştirmeye olanak yoktur. Öyleyse okur-yazar oranı % 50 olan ve çoğunluğun okumadığı bir toplum olmaktan el birliğiyle, gönül birliğiyle kurtulalım.

Kütüphaneler beş bin yıldan beri kitabı ve bilimi insanlığın hizmetine sunan kuruluşlardır. Binlerce yıl önce güçsüz ve bilinçsiz olarak aya bakan insan, bugün aya araçlar gönderiyor ve onları dünyadan gönderdiği sinyallerle yönlendirebiliyorsa, yine İngilterede bir çiftçi ektiği 5 kg. patatese karşılık 500 kg ürün alabiliyorsa, bunda teknik gelişmelerin, kitaba ve kütüphaneye yansması rolünü inkâr edemeyiz.

Yapılan istatistiklere göre, halk kütüphanelerinden yararlananların 5 milyona yakın bölümünü kadınlar ve genellikle orta öğretimde okuyan genç kızlar oluştururken, 2,5 milyonunu erkek çocuklar teşkil etmektedir. Halen 253 İlçemizde kütüphane yoktur, yapılması plânlanmaktadır.

Halk kütüphaneleri yapıları gereği, toplumun vazgeçilmez eğitim ve kültür kuruluşlarıdır. Çağdaşlaşma atılımlarımızın uygulayıcısı Büyük Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümüyle onun çok değer verdiği ve önemsemediği bir konuda konuşmak mutluluğumuzu ve gücümüzü artırıyor. 100. yılda her kurumda olduğu gibi kütüphanelerimizde de ona lâyik ve ona dönük yeni çalışmalar yapıldı. İlk iş olarak ta «Atatürk Kitapları Toplu Kataloğu» düzenlendi. Böylece kendisinin yalnızca belli gün ve yıllarda değil, yıllarca, yüzyıllarca anılması sağlanmış oldu. Ve yine böylece Atatürk'ü düşüncelerini, devrimlerini, atılımlarını yansıtan, Cumhuriyeti ve gelişimini konu edinen, Millî Mücadeleyi dile getiren yapıtlar ayrı bir bölümde toplanmış oldu. Ve biz kütüphaneciler böyle onurlu bir hizmette görev almaktan büyük mutluluk duyduk, onun ölümsüz anılarını, düşüncelerini ve Türk ulusu için yaptıklarını kuşaktan kuşağa ulaştırmanın gururunu bir kez daha yaşadık.

Biz her konuda olduğu gibi okuma zevk ve alışkanlığında da kendimize örnek olarak büyük Türk'ü almalıyız. Çünkü Atatürk hayatının her döneminde ve her türlü şartta daima okumuştur. Atatürk kitabı düşünceleri hemen hemen hiç bozmadan saklayan ve ebedî olarak tekrarlayan bir plak gözüyle görmüştür. Atatürk yılında ülkemizde okuma - yazma seferberliği başlatıldı. Büyük bir iyiniyetin ürünü olduğuna yürekten inandığımız bu girişimin, kütüphanecilik görüş açısından kısa bir değerlendirmesini yapmak isteriz. Biz bu tür girişimlerin kütüphane desteği olmadıkça başarıya ulaşabileceğini sanmıyoruz. Nitekim ilk öğretim dahil çeşitli yollarla okuma ve yazma öğrenenlerin büyük çokluğu bunları pekiştirecek, sürdürecekt ve geliştirecek bir ortam bulamadıkları için öğrendiklerini kısa zamanda unuttular. Oysa bunlar istatistiklere okur-yazar olarak geçmiştir. Kaldı ki, kullanılmayan bir bilginin kişiye de, topluma da bir yararı olmadığı gözönünde tutulursa, okuma-yazma öğrenen, fakat bu kazanımlarını kullanamayanların durumu tartışmaya açık kalır. Kanımızca, okuma-yazma bilgisi okuma alışkanlığına dönüşmedikçe, bir yarar sağlayamaz. Bu dönüşümü sağlayacak en etkin kuruluş ise kütüphanedir. Ve yine kütüphane, okuma susuzluğunu gideren, bilgi ve kültür dağıtan bir kurumdur.

Kütüphanelerimizi öğrencilerimizin gelecekleri açısından ışıklı ve aydınlık birer yapı olarak görelim ve gösterelim. Buralara gelsinler, kahvelere değil. Onlara kütüphanelerin her cins ve seviyedeki insanın yararlanacağı birer bilgi meşalesi ve enerji kaynağı olduğunu vurgulayalım. Gençliğe genel kültür verme sorumluluğu taşıyan eğitim kuruluşları olduğunu hatırlatalım. Adı ve seviyesi ne olursa olsun, kütüphanelerin tüm eğitim kurumlarıyla birlikte ve içiçe olmak zorunda olduğunu unutmayalım.

Biz kitapsız öğrenciye, alım gücü olmayan halka, memura, öğretmene, kısaca herkese hizmet verme amacı ve çabası içindeyiz. Yararlanılabilecek eserlerle donatılmış çağdaş hizmet anlayışı ile geliştirilmiş topluma hizmeti amaçlayan kütüphanelerimizin eğitimdeki rol ve katkısını daima dikkate almalıyız.

Öğrencilerimize sık sık kütüphanelerden, yararlarından, aranan kitabın nasıl kolayca bulunacağından, bilgi ve eğitim için kütüphaneye gitmenin şart olduğundan, kütüphane eğitimi almamanın okul öncesi ve sonrası yaşamda kendini tüm gücüyle hissettireceğinden söz edersek, öğrenciye de, toplumuza da aydınlık bir yarın sağlamış oluruz.

Unutmamak gerekir ki, okulla kütüphane arasındaki ilişki bu kuruluşların işlevindeki özelliklerden kaynaklanır. Görev yönünden bir değerlendirme yapacak olursak, okulun ilk fonksiyonunun bilginin nakli olduğunu görürüz. Buna karşılık kütüphaneler bilginin durak ve dağılım yerleridir. Şu halde, okulun kütüphane ile sürekli bir işbirliği halinde olması için, ortada çok doğal ve güçlü bir neden vardır. Nasıl yazı, bilgiyi kayıt ve tesbit için kullanılan en güvenilir vasıta ise, kitap ta onu yaygınlaştırmada en çok kullanılan araçtır.

Dünyanın baş döndürücü gelişimi karşısında öneminden hiç bir şey yitirmeyen olay okuma işlemidir. Hiç birimiz plak, film, radyo gibi insanı göz ve kulak yoluyla eğiten vasıtaların değerini küçümseyemeyiz.

Bununla birlikte kitap ve dergi gibi basılı materyalleri diğerlerinden daha elverişli ve kendimize daha yakın bulduğumuz bir gerçektir. Çünkü okuma işlemi trende, otobüste, vapurda, durakta kısaca her yerde yapılır. Ama diğer iletişim araçları için uygun mekân ve zaman gereklidir. Çevremize bir göz atalım. Kitaba ve kütüphaneye saygı ve sevgi gösteren toplumların durumları ve seviyeleri açık seçik ortadadır.

Türk kütüphanelerinin tarihi kökleri çok eski devirlere dayanır. Ancak modern anlamdaki gelişimini Cumhuriyet yıllarında gerçekleştirmiştir. Toplumda her sahanın, her teşkilâtın, her müessesenin temelini teşkil eden insanın yetişmesinde kütüphanenin yeri en az okul kadar önemlidir. Halk kütüphanelerine birer halk üniversitesi gözüyle bakılmaktadır.

Gerekli kütüphane kültürü olmayan ve kütüphane materyaliyle beslenmeyen çocuktan - gençten verim beklemek gerçeği görmemek olur.

Yarının büyükleri ulusumuzun geleceği olan gençlerimize çağdaş düşünceler vermek istiyorsak «her okuyucuya göre kitap, her kitaba göre okuyucu» ilkesine inanmış halk kütüphanelerine gerekli önem ve değeri vermeliyiz.

Kısa zamanda kalkınan Japonya, bu hızlı gelişimini memleketin her yanını kütüphaneler ağı ile donatmasına borçludur. Kütüphaneye gitmekten yorulmamalıyız, çekinmemeliyiz. Unutmayalım ki, bugün biz gidersek yarın çocuklarımız da gelir.

Pakistanda yazılan bir kitabı Türkiye'de, Lübnanda yazılan bir kitabı Paris kütüphanelerinde buluyorsak, bu bize yeryüzünde hiç bir ulaşımın kitap kadar hızlı olmadığını kanıtlar.

Kütüphaneler, Okuma rehberlik, müracaat ve araştırma merkezleridir. Kütüphanelerin fonksiyonları şöyle özetlenebilir :

- Tüm okuyucular için gerekli materyalleri temin ve organize etmek,
- Bireysel gereksinimleri karşılamak, ders programlarını desteklemek,
- Özellikle öğrencilere okuma ve araştırma alışkanlığını kazandırmak ve bunu kökleştirmek,
- Kütüphane ve bilgi kaynaklarının nasıl kullanılacağını öğretmek.

Kütüphaneler, yavaş, normal, üstün zekâlı, sıkılgan, problemlili her türlü insana ulaşır ve hizmet verir. Kütüphaneler; çocukta ahlâkî ölçüyü, edebî tenkidi ve estetik değerlere karşı ilgiyi uyandıran kurumlardır. Kütüphanelerde uygulanan açık raf sistemiyle, birey ve kaynak birbirine son derece yakın olur. Böylece okuyucu görerek ve inceleyerek seçme fırsatı bulur, ilgi ve isteklerini bizzat karşıladığından kendine güveni ve sorumluluğu artar. Sonuçta, fırsat eşitliğinin en etkin uygulayıcılarının kütüphaneler olduğu ortaya çıkar.

Kütüphanelerde kaynak kitaplar dediğimiz, Ansiklopediler - Laruslar - Sözlükler - Bibliyografik ve Biyografik eserler dışarı çıkarılmazlar. Okuyucu

bu kitaplardan ancak kütüphanede yararlanabilir. Kütüphaneler, eksik bilgilerin tamamlandığı, yaratıcılık gücünün geliştiği, düşünme yeteneğinin artırıldığı yerlerdir.

Biraz da kütüphanelerin ekonomik ve toplumsal gelişimdeki rolünden söz edelim. Bilgi ve eğitim her ulusun ekonomik ve sosyal kalkınmasında temel unsurdur. Dolayısıyla kütüphaneler de bu gelişimde temel rol oynarlar. Kütüphaneler herkese açıktır. Başka yollarla elde edilemeyecek eğitim malzemeleri buralarda hizmete sunulur. Örneğin Lisan öğrenmek isteyen bir aydın, çocuğunu daha iyi beslemek ve eğitmek isteyen bir anne, daha iyi mahsül almak isteyen bir çiftçi, öğrencilerine daha yararlı olmayı amaçlayan bir öğretmen, bölgesinin teknik sorunlarına çare arayan bir mühendis aradığını ancak bu salonlarda bulabilir. Ayrıca, iyi programlanmış kütüphanelerde okuyucuların büyük bir kısmı en son gelişmeleri günü gününe izleyebilir.

Hızla gelişen ekonomik, sosyal ve teknik ilerlemeler kütüphanelerin işlevini daha da arttırmıştır. Çünkü kütüphaneler bütün dünya için bir bilim halkasıdır. Çünkü kütüphaneler uluslararası bilgi alışverişini kolaylaştırır. Ve çünkü kütüphaneler bilimin kanatlarıdır.

Kütüphaneler çok ve çeşitlidir. Örneğin halk, çocuk, okul, araştırma, üniversite, cezaevi, hastahane, gezici ve özel kütüphaneler gibi. Bunlar ekonomik ve sosyal gelişimde önemli rol oynarlar. Bir yerde okul kütüphanelerinin görevleri ders programlarını takviye etmek, öğrenciye kütüphane eğitimini vermektir. Kısaca tüm eğitim seviyelerinde kütüphaneler ekonomik ve sosyal gelişimin odak noktalarıdır. Eski ve yeni kültürel farklılıklar en kolay ve yararlı bir şekilde kütüphanelerce çevreye sunulur. Yurdumuzda okul azlığının yoğun oluşu kütüphanelerimizi olumsuz yönde etkilemektedir. Eğer biz öğrencilerimize okuma alışkanlığını vermezsek onlardan hergün gelişen dünyamıza ayak uydurmalarını bekleyemeyiz. Gerçekleştirmek çabası içinde olduğumuz kültürel, teknik ve iktisadî kalkınmanın yolu kütüphaneden geçer. Unutmamak gerekir ki, kütüphaneler halkın gerçek üniversiteleri ve Türk aydınının yetişme yerleridir. Vatandaşın boş zamanını değerlendirmek ve onun kültürel gelişimine yardımcı olmak için kütüphanelerimiz cumartesi günleri de açıktır.

Çevremize bir göz atalım. Her alanda gelişmiş ulusların kütüphaneyi bir bilim dalı olarak kabul ettiklerini gözleriz. İllimleri bağrında toplayan ve yarara sunan kütüphaneler ilmi merkezlerdir.

Dünya çapında ünü olan kütüphanelerimizi şöyle sıralayabiliriz :

İstanbul'da Bayezit Devlet Kütüphanesi, Süleymaniye, Fatih Millet Kütüphaneleri, Ankara, İzmir, Konya, Zonguldak, Nevşehir Halk Kütüphaneleri ve nihayet ilmi araştırma merkezi sayılan Millî Kütüphanemiz.

Yapmak ve yaratmanın yolunun daima buralardan geçeceğini, kültür ürünü ile beslenmiş, arzulanılan yapıcı niteliklere sahip neslin buralarda yetişeceğini unutmamak gerekir.

Türkiye bugün önemli bir yayın darboğazı içindedir. Kağıt hem çok pahalı, hem de bulunmaz bir duruma gelmiştir. Baskı ücretlerindeki astronomik artışlar da buna eklenirse yayın hayatımızın içinde bulunduğu durum kolayca anlaşılır. Bu sonuç kişilerin kendi olanaklarıyla okuma şanslarını büyük ölçüde azaltmış; buna karşılık kütüphanelerin görevini daha da ağırlaştırmıştır. Kütüphaneler, kişilerin şahsen edinemedikleri bu eserleri onların hizmetine sunmakla yükümlüdür. Kamu hizmetinde bulunmanın, kamu kuruluşu olmanın doğal sonucudur bu.

Kütüphaneyi yalnızca kitabın okunduğu, ödevin yapıldığı bir yer olarak düşünmeyelim. Her çeşit konuda, her çeşit bilginin alınabileceği bir yer olarak göreceğiz. Sürekli ve verimli bir okumanın kütüphane desteği ile gerçekleşeceğine inanalım. Kitapla ilişkinin akılla ilişki olduğunu, okuma-yazmanın bir amaç değil kitaba, bilgiye, bilime ulaşmak için bir araç olduğunu kabul edelim. Kütüphaneleri toplumun kültürel ve sosyal kalkınmasına yardımcı olarak görelim.

Kütüphaneler kitap vermenin kitap okumanın ödev yapmanın dışında birtakım kültürel faaliyetlerin de yapıldığı yerlerdir. Böylece vatandaş kütüphaneyi daha yakından tanır ve daha çok yararlanır. Örneğin, her yıl Mart ayının son haftası Kütüphane Haftası olarak kutlanır. Millî Bayramlarda ve anma günlerinde konuya ilişkin konferanslar, törenler düzenlenir, yarışmalar yapılır. Diğer eğitim ve kültür kuruluşlarıyla işbirliği yapılır, filimler gösterilir. Yayın organları ve basın aracılığıyla çevreye duyurulur. Çocuk kütüphanelerinde masal, bilmece, bulmaca, şiir saatleri düzenlenir. Sergiler açılır. Eğitici filmler gösterilir. Bunlar kütüphanelerin diğer kültürel ve sosyal etkinlikleridir.

Yarının toplumunu kuracak olacak çocuklarımızın en iyi şekilde yetişmeleri için fazla çaba harcamadığımızı söyleyemeyiz. Geleceğin yetişkinlerine bugün ne derece değer verir, ne derece üzerine eğilirsek o oranda düzenli bir toplum çıkar, yarın karşımıza. Konuşmaya başladıktan sonra yetişkinleri sürekli olarak soru yağmuruna tutan çocukların gelişiminde ve kişilik kazanmasında kitabın rolü yadsınamaz. Ne şekilde sunabiliriz kitapları çocuklarımıza? Önce bir çocuk kitapları ve çocuk edebiyatı sorunu çıkıyor karşımıza. Ben burada çocuğun yapısını, kişiliğini ve eğilimini dikkate alarak, yazılması gereken çocuk kitapları sorununu yazarlara, çizerlere ve konunun uzmanlarına bırakarak asıl vurgulamak istediğimiz çocuk kütüphaneleri konusuna dönmek istiyorum. Yayın hayatının giderek çoğaldığı, kara edebiyat dediğimiz yazısı az, çizgisi çok, çocuğa yararı olmayan çizgi kitapların alabildiğine yayıldığı günümüzde çocuğun tüm yararlı yayınlara sahip olması düşünülemez. Ayrıca çocuklar masal, hikâye ve roman türünde olan kitapları çok çabuk okurlar. Bir daha da aynı kitabı okumak istemezler. Çocuklara kitap sunmak ya çocuk kütüphanelerinde veya okul kütüphanelerinde mümkün olur.

Değerli analar, babalar çocuklarımızın bilgili, kültürlü, yurt ve ulusuna yararlı bireyler olarak yetişmelerini istiyorsak, kitabın ve kütüphanenin yarar ve önemine inanalım. Unutmayalım ki, kitap onun için bazan bir arka-

daş görevi de yapar. Çoğu kez görülmüştür. Okuma yazma bilmeyen bir çocuk kitabı ters tutmakta ve okur gibi ciddi ciddi bakmaktadır. Bunu doğal karşılamalıyız. Çünkü kitap büyümenin ifadesidir. Ve çünkü kitap büyüklüğü simgeliyen bir araçtır. Çocuğa, onun umutlu ve renkli dünyasına ters düşmeyen kitaplar okutmalıyız. Çocuk haklı haksız konulara karşı duyarlı olduğundan, okuduğu kitabın mutlaka iyiler ve kötüler açısından kendi ve kendisine göre bitmesini ister. Aksi onu üzer ve etkiler. Kuşkusuz çocuk içinde yaşadığı toplumun sorunlarına uyanık bir biçimde yetiştirilmelidir. Ama bu belli bir mesajın ona hiç de gerekmeyen bir anda verilmesi anlamına gelmez. Çocuk kitaplarında deneme, araştırma, eleştirme bulunmalıdır. Ama çocuğun hiç bir zaman bir süpermen imajına ihtiyacı yoktur. Çocuğa öncelikle gelişim basamaklarına göre kitap okutmamız gerekir. Okul öncesinde az yazılı, bol ve renkli resimli - ilkokulda serüven ve yiğitlik öyküleri, ilkokul sonrası için de Türk ve dünya yazımının çocuk klâsikleri okutulmalıdır.

Çocukların gelişme çağları içerisinde 7-11-16 ve 18 yaşlar çok önemlidir. Söyle ki, 7 yaşında çocuk ailesinden kopmaya ve okul grubunun içine girmeye başlar. 11 yaş suç işleme çağlarının başlangıcıdır. 16 yaş isyan yaşıdır, bocalama yaşıdır, ergenlik yaşıdır. 18 yaş ise toplumun içine tam olarak katılma yaşıdır. İşte bunları dikkate alarak aile - öğretmen - kütüphane üçlüsünü iç içe yürütmek gerekir. Bu dönemde çocuğu aileye, devlete bağlayacak ve ona güvence verecek kitaplar okutmamız gerekir.

Dil açısından da sorunlarla karşılaşılıyor. Örneğin eski sözcükler çok kullanılıyor. Oysa dil hızlı bir gelişim ve değişim içerisinde. Ayrıca dikatsiz çeviriler yapılıyor. Mesela Ayşegül ve Dört Mevsim adlı bir kitap var. Tabii yabancılar için hazırlanmış. Mevsimlerin tanıtıldığı bu kitapta Nisan ayında Paskalyadan ve paskalya yumurtasından, Aralık ayında da Noel'den söz ediliyor. Şimdi siz gelin Ayşe ile Aliye Paskalyayı ve Noeli açıklayın bakalım?

Modern toplumun insanı gerçekten yalnızdır ve bir ölçüde şanssızdır. Çünkü başdöndürücü bir hızla gelişen yaşama ayak uydurmak zorunda ve mecburiyetindedir. Toplumsal ve parasal sorunlar ana babayı birlikte çalışmaya zorlamıştır. Çocuk ya bir yakınının yanında veya kreşlerde ve ana okulundadır. Bir bakıma ilgiden uzaktır, sorunları vardır, problemlidir. Ona okumayı - kitabı - okulu - çalışmayı çok iyi bir şekilde sevdirmek gerekir. Çocuklara bu alışkanlığı verebilirsek, yararı olan kitapları seçmesini sağlarsak, o zaman okulu sevmiyorum, çalışmayı sevmiyorum, kitabı da sevmiyorum cümlelerini onlardan duymayız.

Çocuklara yalnızca ders kitabı okutursak kuru bir bilgiye sahip olurlar. Ve bu gelecekteki yaşamlarını etkiler. Çocuklara zevk alacakları kolay kavrayacakları eğlenecekleri kitaplar vermeli, bilgi seviyelerini dikkate almamız. Çocuk kütüphanelerinde uygulanacak olan masal, bilmece, bulmaca, şiir ve film saatlerinde amaç çocuğu araştırmaya ve düşünmeye sevkettir. Bu bakımdan biz çocuk kütüphanelerinde çalışan arkadaşlarımıza çok yönlü sanatkarlar gözüyle bakıyoruz. Çünkü onlar eğitim, öğretim saatlerinde öğretmen, teknik yönlere sanatkar ve masa başında da birer idarecidirler.

Müdürü bulunduğum Kars İl Halk Kütüphanesi 1949 yılında dere kenarında bugünkü Ziraat Donatım Kurumunun bulunduğu binada, çok kısıtlı olanaklarla açılmıştır. O günkü kütüphane müdürü sayın Adil Teoman'ın, 1949 da demirbaş defterine yazdığı notlardan bir paragraf sunacağım: «1949 yılının 7. ayında kabul ettiğim bu vazifeye bir anahtar, bir defter ve vekâletin gönderdiği 1500 TL. ödenekle dere kenarında pansiyon binasında yalnız olarak başladım. Bu kuru odalar ne zaman bir kütüphaneye benzeyecek Allahım beni utandırma.» devam ediyoruz notları okumaya «7.9.1955. Başka bir yere tayin edildiğimi duydum. İyi değil, fakat derli-toplu binlerce kitaplık bir kütüphaneyi Karsa hediye ederek müsterih ayrılıyorum. Noksanlarım çok biliyorum. Gelecek arkadaşlarımın daha iyi yapacaklarına kanıyım yalnız başladığım kütüphaneye o gün 5, bugün 1000 gelip giden var. Bu bile yeterli değil, ey Karslı genç, kahve köşesine bu temiz köşeyi tercih et ve bu müesseseyi yaşat ve faydalan.»

Çok değerli kurucumuzu saygı, minnet ve sağlık dileklerimizle anıyoruz. 1950 lerde halkevleri kapatıldığı zaman kitapları kütüphanemize devredilmiştir. Bugün yedisi kazalarımızda, dördü merkezde olmak üzere 11 kütüphanemiz vardır. Ardahan, Göle, Kağızman, Iğdır, Posof, Sarıkamış, Tuzluca kütüphanelerimizin bir kısmında çocuk kütüphanesi de bulunmaktadır. Müstakil hale getirilen Atatürk Çocuk Kütüphanesi 3394 kitabıyla İlkokul ve Ortaokul öğrencilerimizin hizmetindedir. Yıllardan beri kısıtlı olanakları, sınırlı masa ve sandalye sayısı ve küçük salonlarıyla büyük sıkıntı çeken kütüphanemiz bugün geniş salonları, düzenli kitaplarıyla hizmete hazırdır. 1. katta bulunan Namık Kemal ve Kâzım Karabekir Çocuk Kütüphaneleri, okuma, araştırma, çalışma ve konferans salonları ve 30 bine yakın kitabıyla hizmete hazırdır.

DİLMEN KİTABEVİ

Sahaflar Çarşısı, 20

Bayazıt, İstanbul

Tel : 27 99 34

Eski - yeni her türlü

KİTAP ALIM - SATIMI